

Terug naar Groot Mijdrecht Noord

Trouwe Landwerklezers herinneren zich vast nog de serie 'Ondertussen in Groot Mijdrecht Noord'. Een real-life soap over een diepe polder, en over de vraag of die nu wel of niet onder water gezet moest worden. En zo ja, helemaal, of alleen deels? En over of dat dan voor de waterkwaliteit was of voor de natuur, of allebei? Landwerk trok de laarzen aan en peilde het water en de meningen in de polder. Toen, en nu nog een keer.

Door **Marjel Neefjes**

ONDER WATER?

Het begon eind vorige eeuw, toen de provincie en het waterschap concludeerden dat er in de diepgelegen polder Groot Mijdrecht Noord te veel brakke, voedselrijke kwel omhoog kwam. Bovendien daalde de bodem door het continue wegpompen van water ten bate van de landbouw. Dat brakke, voedselrijke water kwam in de omliggende boezems terecht waar het ten koste ging van de waterkwaliteit.

Toen er ook nog eens een grote vraag naar waterbergingsgebieden opkwam, en er extra natuur nodig was voor de EHS, leek de oplossing daar: zet die dunbevolkte polder onder water! Dan geef je tegendruk aan de kwel, en heb je ruimte genoeg om overtollig water te bergen. Bijkomende voordelen: een mooi natuurgebied en een recreatieplas. Wat wil je nog meer? Helaas, er bleken ook wat nadelen te

zitten aan dit mooie plan: alle bewoners en alle boerenbedrijven moesten weg. Die waren het daar uiteraard helemaal niet mee eens. Daarmee begon de soap Groot Mijdrecht Noord, met een indrukwekkende lijst aan plannen en herzieningen daarvan.

“In Groot Mijdrecht-Noord komt te veel brakke, voedselrijke kwel omhoog.”

1998
Plan de Venen: Natuurontwikkeling

Vanwege het klimaat is er meer plek voor waterberging nodig. De bodemdaling in de diepe polder zet bovendien door. Doordat GMN zo diep ligt, komt er brak, voedselrijk water omhoog, dat moet worden weggepompt en zo het oppervlaktewater vervuult.

2007
Recreatieplas

Een commissie onder leiding van Johan Remkes onderzoekt de problemen, en concludeert dat de waterkwaliteitsproblemen ernstig zijn, dat er iets moet gebeuren en dat er nieuw onderzoek moet komen naar een oplossing.

2008
Onteigening?

Een nieuw plan voorziet in een combinatie van land en open water, met bewoning en recreatie langs buitenrand. Dit betekent dat alle agrarische gronden en een deel van de woningen moet worden aangekocht. Bewoners zijn zeer negatief.

Juni 2010
Plan B: Veenribbenvariant

Na een nieuw regeerakkoord en bezuinigingen op de EHS door minister Bleker is het onduidelijk of de Veenribbenvariant door kan gaan.

De provincie streeft naar natuurontwikkeling in GMN-oost, met als doeltypen natte natuur (laagveencomplex met verlandingsvegetaties, zoals in het Naardermeer)

2004-2007
Nieuwe inzichten

De provincie Utrecht besluit dat de hele polder GMN onder water moet worden gezet, tbv waterberging en tegengaan zoute kwel. De plas biedt dan ruimte voor recreatie. Dat zou betekenen dat alle bewoners en boeren weg moeten. Bewoners komen in opstand en beginnen de actiegroep 'Koe of Jetski'.

2007-2008
Commissie Remkes

Na een goed gesprek met de bewoners waarin gedwongen verhuizing van de bewoners van tafel lijkt, vertelt gedeputeerde Binnekamp een paar dagen later in de Provinciale Staten hoeveel mensen er gedwongen moeten vertrekken. Bewoners zijn woest en verbreken alle samenwerking. De gemeente Ronde Venen vraagt de provincie om een plan met draagvlak.

Februari 2010
Plan A: herijkt Plan de Venen

Gedeputeerde De Jong voelt de weerstand. Hij steekt veel tijd in het dossier en ontwikkelt in nauw overleg met de bewoners een nieuw plan. Landbouwgrond wordt moerasnatuur, bewoners kunnen blijven. De bewoners zijn opgelucht. Provinciale Staten stemmen in.

2010
Bezuinigingen EHS

2011

Akkoord van Utrecht

In Het Akkoord van Utrecht wordt afgesproken om circa 1500 ha EHS te realiseren, waaronder GMN-Oost. Dit is een bestuurlijke overeenkomst tussen de provincie en natuurbeheerders, boeren, milieuorganisaties, en andere grondeigenaren.

2012

Versoerberde Veenribbenvariant

Provincie, gemeente, waterschap, Natuurmonumenten en bewoners ondertekenen het Pact van Polder trots: een intentieverklaring om hun uiterste best te doen voor langjarige rust in GMN.

2012-2018

Aankoop gronden

In het voorjaar van 2018 gaat de eerste schop de grond in tijdens een feestelijke startbijeenkomst, en begint het afgraven van grond en het opwerpen van kades. Eind 2018 is het klaar en mogen de vogels komen.

Na 2018

Verdere planvoorbereiding voor moerasblok 1

In het voorjaar van 2019 worden moerasblok 2 en 3 feestelijk geopend.

2018

Aanleg moerasblokken 2 en 3

In januari 2019 beginnen provincie, Natuurmonumenten, Waternet AGV en de bewonersdelegatie met de planvoorbereiding voor het oostelijk deel van moerasblok 1.

Voorjaar 2019

Feestelijke opening moerasblok 2 en 3

Het plan wordt vanwege rijksbezuinigingen verder versoerd tot enkele blokken moerasnatuur (omringd door kades) en particulier natuurbeheer, met behoud van alle woningen.

31 oktober 2012

Pact van Polder trots

Op vrijwillige basis worden gronden aangekocht. Er is ruilgrond beschikbaar in GMN-west.

Toenmalig provinciaal projectleider Henk Boom (links), Utrechts gedeputeerde Mirjam Maas (daarnaast) en leden van de bewonersdelegatie onthullen een spanndoek als start van de werkzaamheden voor de 'Versoerberde Veenribbenvariant'
Foto: Provincie Utrecht / Marc Wilborts

FEUILLETON

Van 2007 tot 2012 stond er regelmatig een aflevering van 'Ondertussen in Groot Mijdrecht' in Landwerk, 32 afleveringen in totaal. Boeren, onderzoekers, waterschappers, natuurbeheerders, bewoners, raadsleden, wethouders en gedeputeerden deden hun verhaal. Plannen kwamen en gingen. De ene gedeputeerde werd verketterd, de volgende trok het proces weer vlot en toen er eindelijk een soort van consensus leek te zijn, trok minister Bleker het tapijt onder het natuurbeleid vandaan en stond alles weer op losse schroeven. De tijdlijn bij dit artikel geeft een overzicht. Uiteindelijk werd dan toch de knoop doorgehakt en is de soap ten einde. In het voorjaar van 2018 zijn de werkzaamheden

begonnen voor de 'Versoerberde Veenribbenvariant'. Helemaal onder water is het niet geworden, zoals de allereerste plannen beoogden. Het westelijk deel van de polder blijft zoals het is (landbouwgrond), en het oostelijk deel wordt deels bloemrijk grasland, en deels moerasnatuur. De mensen mogen er blijven wonen, maar de boeren zullen ofwel elders moeten boeren, bijvoorbeeld op ruilgrond in het westelijk deel van de polder, ofwel hun bedrijfsvoering om moeten gooien naar natuurinclusieve landbouw.

De laatste informatie over Groot Mijdrecht Noord is te vinden op www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/alle-onderwerpen/groot-mijdrecht-noord-oost/

In het voorjaar van 2018 zijn dan uiteindelijk de werkzaamheden begonnen.
Foto: BWZ Ingenieurs / Jochem Bongers

Oud-projectleider Mariken Fellingier over de Versoerberde Veenribbenvariant

"Toen ik projectleider werd, heb ik de Landwerkserie uiteraard geboeid gelezen", vertelt Mariken Fellingier, die van november 2013 tot augustus 2017 provinciaal projectleider was van Groot Mijdrecht Noord (GMN). "Dat gaf een prachtig overzicht van alles wat er gebeurd was en de gevoeligheden die er lagen."

Ze werd pas projectleider toen het plan vastlag, en het Pact van Polder trots al was afgesloten. Zelf heeft ze dus de grimmige sfeer van de bewonersprotesten, tot in de provinciale statenvergadering aan toe, niet meegemaakt. "De sfeer is nu goed te noemen, bij de start van de werkzaamheden in voorjaar 2018 waren flink wat bewoners aanwezig. Wel blijven mensen kritisch, maar dat is prima. Wat ik terughoorde van bewoners, is dat vooral het Pact van Polder trots in 2012 [zie tijdlijn, red] veel helderheid heeft geschapen, en daar waren de bewoners echt aan toe. Na jaren van onzekerheid over blijven of verhuizen, begonnen ze hun huizen weer op te knappen." In de 'Versoerberde Veenribbenvariant', zoals het plan uiteindelijk heet, komen er in het oostelijk deel van Groot Mijdrecht Noord naast de al gerealiseerde Waverhoek nog drie moerasblokken, met een kade eromheen. Buiten de moerasblokken komt bloemrijk grasland, en alle woningen blijven behouden. GMN-west blijft onveranderd landbouwgrond.

"De afspraak is om alleen gronden aan te kopen op basis van vrijwilligheid, dus niemand wordt gedwongen te vertrekken. We hadden al enkele percelen aangekocht in GMN-west, en die konden we als ruilgrond aanbieden aan boeren in GMN-oost. Daarmee is het gelukt om de gronden voor moerasblokken 2 en 3 in eigendom te krijgen. Zo is er een boer die gronden heeft verkocht voor moerasblokken 2 en 3, maar nog verder boert ten zuiden daarvan en op enkele ruilpercelen in GMN-west." Moerasblokken 2 en 3 zijn in 2018 aangelegd, en eind van het jaar klaar. "Graafmachines hebben de grond deels vergraven om reliëfverschillen te creëren. De weggehaalde grond is verwerkt in de kades."

De bloemrijke graslanden buiten de moerasblokken hoeft de provincie niet allemaal in bezit te hebben. Fellingier: "Eigenaren kunnen dat ook prima zelf doen in de vorm van particulier natuurbeheer."

Marc Wilborts (links) en Jochem Bongers leggen namens de provincie Utrecht een moerasgebied aan langs de Hoofdweg. © Marnix Schmidt

Nieuw moeras Waverveen is luilekkerland voor vogels

Weilanden parallel aan de Hoofdweg in Waverveen worden veranderd in moeras. „Voor moerasvogels wordt dit een vijfsterrenrestaurant.“

Rosanne Kok 15-11-18, 10:06 Laatste update: 10:15

Projectleider Marc Wilborts over de toekomst

Terwijl moerasblok 2 en 3 gerealiseerd worden, is de huidige projectleider namens de provincie Marc Wilborts al druk bezig met de rest van de polder. “Er is constructief overleg met Natuurmonumenten en de bewonersdelegatie. Voor het vervolg, dus moerasblok 1 en het bloemrijk grasland eromheen, zijn we voortdurend op zoek naar de juiste kanalen, zo gaan we ook kijken wat er mogelijk is via de agrarische collectieven.”

Moerasblok 2 en 3 zijn de wat kleinere stukken, de grootste klus van moerasblok 1 moet dus nog gebeuren. Wilborts: “De bewonersdelegatie verwacht voor dat moerasblok dan ook meer weerstand dan voor de andere twee. Dat is een hele uitdaging, maar daar houd ik wel van.” Hij wil wel nu graag doorpakken, nu de stemming over de eerste moerasblokken positief is. “We moeten het nu niet stil laten vallen, want dan moet je bijna weer helemaal opnieuw beginnen.” Hij heeft echter vertrouwen in een goede afloop. “Uiteindelijk hoop ik dat mensen trots zijn op de mooie natuur waar ze zo vlakbij wonen.”

In het artikel “Nieuw moeras Waverveen is luilekkerland voor vogels” op 18 november 2018 in het AD vertelt projectleider Marc Wilborts (links op de foto) over de natuurontwikkeling in Groot Mijdrecht Noord.

Bewoner Hans Pronk over de bewonersdelegatie

Hans Pronk, bewoner van Groot Mijdrecht Noord, was de eerste die in de serie ‘ondertussen in Groot Mijdrecht Noord’ geportretteerd werd, in het voorjaar van 2007. Samen met andere bewoners had hij de actiegroep ‘Koe of Jetski’ opgericht, uit protest tegen de plannen om de hele polder onder water te zetten. Een citaat uit 2007: “Politici hebben nu een slecht besluit genomen, maar ik ben ervan overtuigd dat bij de politiek het gezond verstand zegeviert.”

Ook in 2009 kwam hij nog eens aan het woord. Het geheel onder water zetten was toen van tafel, maar euforisch was hij nog niet. Citaat uit 2009: “We hebben als bewoners en LTO aan gedeputeerde De Jong aangeboden om het proces samen te doorlopen, maar daar is nog niet op ingegaan. Kenmerkend voor het proces”, vond hij toen.

Inmiddels is het 2018 en hangt de vlag er een stuk vrolijker bij. “Mensen hebben jarenlang in onzekerheid gezeten, de dreiging om onteigend te worden voor natuur en waterberging ons niet in de kouwe kleren zitten. Maar nu is er duidelijkheid en dat geeft heel veel rust. Ook de relatie met de provincie is gelukkig sterk verbeterd. Nu de moerasblokken op vrijwillige basis worden gerealiseerd, hebben mensen het gevoel dat ze zelf weer aan zet zijn. Er worden weer huizen verkocht, mensen knappen hun huizen weer op, er zit weer toekomst in het gebied.”

De omslag kwam - na een huisbezoek twee statenleden - toen gedeputeerde De Jong, en later Krol letterlijk het gebied in kwamen om te luisteren en de onderhandelingen te leiden. “Daarmee voelden we ons na 5 jaar eindelijk serieus genomen. Er was zeer veel wederzijds wantrouwen te overwinnen, maar beide partijen konden elkaar nu in de ogen kijken en in de loop van de 2 jaar durende onderhandelingen ook over eigen grenzen heen kijken. Conclusie: het kan dus met elkaar!”

Natuurmonumenten Warner Reinink over de nieuwe natuur

Als natuurorganisatie vindt Natuurmonumenten het natuurlijk best jammer dat er in de huidige plannen minder ruimte is voor natuur dan in eerdere varianten. “Maar”, zegt Warner Reinink van Natuurmonumenten, “we zijn ook een vereniging, dus geworteld in de samenleving, en we snappen dus ook wel dat bewoners niet zomaar weg willen.”

En zelfs in de eerste twee gerealiseerde kleine moerasblokken gebeurt al van allerlei interessants. “Tijdens de trek van de steltlopers, terwijl de graafmachines nog bezig waren, kwamen de eerste vogels al naar het gebied. Kieviten, tureluurs, kemphanen, watersnippen, ze zitten er allemaal al.” En dan moet het grootste moerasblok nog komen!

Dit type moerasnatuur is in Nederland namelijk nogal dun gezaaid. “Het is vaak ofwel nat, ofwel droog. Terwijl steltlopers met hun lange poten niet al te diep water nodig hebben, en dit moerassige gebied zit mooi tussen nat en droog in. Vogels kunnen vliegen, en die hebben zo’n luilekkerland dan snel gevonden, zo blijkt wel.”

Het leuke van het gebied is dat het waterpeil flexibel is, vindt Reinink. “We hebben riet geplant, en geven dat kans om zich te ontwikkelen. Daarna kan het waterpeil omhoog, en wordt het een ideaal leefgebied voor moerasvogels!”

In een reportage van Vroege Vogels TV over de Botshol vertelde Warner Reinink over de natuurontwikkeling in de naastgelegen polder Groot Mijdrecht Noord. Deze aflevering (23 november 2018) is terug te zien op [vroegevogels.bnnvara.nl/gemist, fragment ‘Nieuw moeras in de polder’](http://vroegevogels.bnnvara.nl/gemist_fragment_Nieuw_moeras_in_de_polder).

Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, Gerard Korrel, over de waterdoelen

In 2011 vertelde Gerard Korrel, dagelijks bestuurder bij Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, dat ze als waterschap teleurgesteld waren dat de waterdoelen in de loop van de tijd steeds meer naar achteren gedrongen werden.

En eigenlijk is daar niet veel aan veranderd, vindt hij nu. “Het probleem met de brakke, voedselrijke kwel bestaat nog steeds. De polder heeft daar zelf niet eens zo veel last van, maar het water wordt uitgeslagen naar de omliggende boezems en komt zo in het oppervlaktewater terecht. Daar levert het wel degelijk problemen op.”

Maar als waterschap hebben ze zich neergelegd bij de afspraak om geen ingrijpende ruimtelijke maatregelen meer te nemen in Groot Mijdrecht Noord. “Het is een heel ingrijpend proces geweest voor de bewoners, en we snappen ook wel dat het niet haalbaar was.”

De moerasblokken die er nu komen, zullen een kleine bijdrage leveren aan het terugdringen van die brakke, voedselrijke kwel. “Dan hebben we het over een paar procentjes. Maar in elk geval is het probleem niet erger geworden. Ook zijn de moerasblokken inzetbaar als waterberging, overvloedig regenwater vloeit nu niet ineens af. Maar ook dat is beperkt.” Wat gaat er nu met die brakke, voedselrijke kwel gebeuren? “Als waterschap hopen we nu op technische oplossingen. In de nabijgelegen Horstermeerpolder bijvoorbeeld, gaat Waternet, onderdeel van ons waterschap, brakke kwel gebruiken als basis voor drinkwater. Hopelijk komt er voor Groot Mijdrecht Noord ook zo’n oplossing, en dan natuurlijk liefst in de ondergrond, zonder overlast voor de bewoners.”